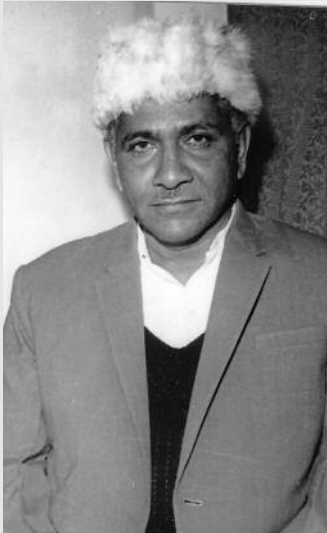

ಸಿನಿಮಾ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ರಾಜ್‌ಕುಮಾರ್ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಲೇಬೇಕು. ಮನರಂಜನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿವೇಕವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಕಾಳಜಿಯನ್ನೂ ರಾಜ್ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ 'ಭಕ್ತ ಚೇತ'. ಅರವತ್ತರ ದಶಕದ ಈ ಸಿನಿಮಾ ರಾಜ್ ಪ್ರತಿಭಾವಿಲಾಸಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿರುವಂತೆಯೇ ನಿರ್ಮಾಪಕರ ಗಾಂಧಿಪ್ರೇಮಕ್ಕೂ ನಿರ್ದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

■ ರಘುನಾಥ ಚ.ಹ.

ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಚಮ್ಮಾರ ಚೇತನ ಬದುಕಿನ ಕಥೆಯ 'ಭಕ್ತ ಚೇತ' ಸಿನಿಮಾ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಡಿ. ಶಂಕರ್‌ಸಿಂಗ್

ಬಾವಿಗೆ ಎಸೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೇನು, ಭಗವಂತ ಭಕ್ತರ ಅಧೀನನಲ್ಲವೇ? ಚೇತನ ಭಕ್ತಿಯ ಕೂಗಿಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು ದೇವರು ನೀರಿನಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ಬರುತ್ತಾನೆ; ಬರುವಾಗ ಓಲೆಗರಿಗಳ ಕಟ್ಟೊಂದನ್ನೂ ತರುತ್ತಾನೆ. ಕುರಿಗಾಹಿ ಬೇರನಿಗೆ ಕಾಳಿಯೊಲಿದಂತೆ, ನಿರಕ್ಷರಿ ಚೇತನಿಗೆ ಶಾರದೆಯೊಲಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಗೌರಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಭಕ್ತಿಯ ಬೀಜ ಬಿತ್ತುತ್ತದೆ.

ಚೇತನನ್ನೊಳಗೊಂಡ ದೊಡ್ಡವರ ಸಮಾಜದ ತರತಮಗಳಿಗೆ ಮದ್ದಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಲೋಕವೊಂದಿದೆ. ಅದು ಚೇತನ ಮಗ ರಾಮು ಮತ್ತು ರಾಜಗುರುವಿನ ಮಗಳು ಕಮಲಾಳ ನಡುವಿನ ಸ್ನೇಹ. ಆಪತ್ತಿನ ಸಂದರ್ಭವೊಂದರಲ್ಲಿ ಮಗಳ ಜೀವವುಳಿಸಿದ ರಾಮುವನ್ನು ರಾಜಗುರು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ, ಬಾಲಕನ ಜಾತಿ ತಿಳಿದಾಗ ಮೈಲಿಗೆಯಾಯಿತೆಂದು ಕಂಡಾಮಂಡಲವಾಗುತ್ತಾನೆ. ದೊಡ್ಡವರ ಮಡಿ-ಮೈಲಿಗೆಯನ್ನು ಕಿರಿಯರು ಕೊಂಚವೂ ಲೆಕ್ಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವರಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಉಣಿಸಲು ರಾಮುವಿನ ಮನೆಗೆ ಕಮಲಾ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ದೇವನೋ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಕೂತು ಉಣ್ಣುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳಾಟ ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ರಾಜಗುರು ದೂರನ್ನು ದೊರೆಯಲ್ಲಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದಿನದು ಪ್ರಭುತ್ವದ ದರ್ಪ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನ ನೈತಿಕಶಕ್ತಿಯ ಮುಖಾಮುಖಿಯ ಕಥನ.

ಒಂದೇ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಜೋಡಿ ಜೋಡುಗಳನ್ನು ಹೊಲಿಯಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಚೇತನ ಭಕ್ತಿಗೆ ರಾಜನೊಡ್ಡುವ ಪರೀಕ್ಷೆ. ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರರಿಗಿದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಕೆಲಸವೇ? ಆಗ ದೇವನೇ ಚಮ್ಮಾರನಾಗುತ್ತಾನೆ; ಮನೆ ತುಂಬ ಚಪ್ಪಲಿಗಳ ರಾಶಿ. ರಾಜ ಮೆಟ್ಟಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಹಾವುಗೆ ಹಾವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ರಾಜನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯ ಮಹತ್ವ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಲ್ಲ ಕಣ್ಣುಟ್ಟಿನಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಚೇತನ ವಿರುದ್ಧ ಆರೋಪಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ.

ಸಿನಿಮಾದುದ್ದಕ್ಕೂ ಭಕ್ತಿಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಪವಾಡಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದರೂ, ರಾಜಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುತ್ವದ ದರ್ಪದ ವಿರುದ್ಧ ಚೇತ ಸಿದ್ಧನು ನಿಲ್ಲುವುದು ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವೊಂದನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. 'ತನ್ನನ್ನು ಚಂಡಾಲನೆಂದು, ಧರ್ಮಹೀನನೆಂದು ಕರೆಯಬೇಡಿ' ಎಂದು ರಾಜಗುರುಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಚೇತ, 'ಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುಗಳಷ್ಟೇ ನನಗೆ ಸಾಕು. ನಿಮ್ಮ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ನೋಡುವ ಈ ಕಣ್ಣುಗಳು ಬೇಡ' ಎಂದು ಪ್ರಭುತ್ವ ನೀಡುವ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. 'ಸರ್ಕಾರದ ನಿರ್ಧಾರ ತಪ್ಪೆನ್ನಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ; ಆ ವಿರೋಧಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ ನೀಡುವ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿ' ಎನ್ನುವ ಗಾಂಧಿಯ ನಿಲುವು ಚೇತನ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಚೇತನ ಪತ್ನಿಯ ನೈತಿಕಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪ್ರಖರವಾದುದು. 'ಆರ್ತರ ಮೊರೆ ಕೇಳದವನು ದೊರೆಯಲ್ಲ, ಹೊರೆ' ಎನ್ನುವ ಆಕೆ, ನಿಮ್ಮ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಕುರುಡಾಗುವುದೇ ಲೇಸೆಂದು ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದವರಿಗೆ ಧರ್ಮದ್ರೋಹಿಯೆಂದು,

ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದವರಿಗೆ ದೇಶದ್ರೋಹಿಗಳೆಂದು ಹಣೆಪಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಚೇತನ ಕಥೆ ಈ ಹೊತ್ತಿನದೇ ಕಥನವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಪ್ರಭುತ್ವ ಕುರುಡಾದಾಗ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯತೆ ನೆಲೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸಿನಿಮಾ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ, ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಣ್ಣು ಕೀಳಲು ದೊರೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರೂ, ಚೇತನ ಭಕ್ತಿ ಅವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಸಮಾಜದ ಕಿಸುರು ಉರಿಯಾಗಿ ಚೇತನ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಬೆಂಕಿಬೀಳುತ್ತದೆ. ಬೆಂಕಿಯ ಸುಳಿಯಿಂದ ಚೇತ ಗುರುಪ್ರತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ, ಪತ್ನಿ-ಪುತ್ರನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಾಗದೆ ಅಸಹಾಯಕನಾದಾಗ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಭಗವಂತನೇ ನೆರವಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ; ಗುಡಿಸಲಿನ ಉರಿಯನ್ನೂ ಸಮಾಜದ ಕಿಸುರನ್ನೂ ಶಮನಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಾಜಗುರುವಿನ ಧರ್ಮಗುರುಡು ಕಳೆಯುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಗೌರಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಮರಳುತ್ತದೆ. ಚೇತನ ದೇಗುಲ ಪ್ರವೇಶದೊಂದಿಗೆ ಸಿನಿಮಾ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಎಂ.ಬಿ. ಗಣೇಶ್‌ಸಿಂಗ್ ಚಿತ್ರದ ನಿರ್ದೇಶಕರು. ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಮಧು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆನ್ನುವ ಕಥೆಯನ್ನವರು ಚೊಕ್ಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ವಿಭಿನ್ನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಮೂಲಕ ಶಂಕರ್‌ಸಿಂಗ್ ಅವರು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥರ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೆಂಪಗಾಗಿಸಿದ್ದರು. ನಿರ್ಮಾಪಕರ ಪತ್ನಿ ಪ್ರತಿಮಾದೇವಿ ನಾಯಕಿ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅವರ ಪುತ್ರ ಎಸ್. ವಿ. ರಾಜೇಂದ್ರಸಿಂಗ್ ಬಾಬು ಬಾಲನಟನಾಗಿ ನಟಿಸಿರುವುದು ಚಿತ್ರದ ವಿಶೇಷಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಬೇಕು.

'ಭಕ್ತ ಚೇತ' ಸಿನಿಮಾದ ಆಶಯ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು ಹುಣಸೂರು ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ. 'ಸತ್ಯ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ' (1965) ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಯಾವುದೋ ಹುಚ್ಚಪ್ಪ, ಮತದಲ್ಲಿ ಕೀಳ್ಯಾವುದೋ ಎನ್ನುವ ಹುಣಸೂರರ ಅರಿವಿನ ಹಾಡಿನ ಬೀಜರೂಪದಲ್ಲಿ, 'ಕಾಯವ ನಂಬಿ ನೀ ಕಡಬೇಡ / ಕಾಲನ ಪಾಲಿದು ಮೂಢ / ಜಾತಿಯೆಲ್ಲುತ್ತಮ ಎಂಬುವ ಗರ್ವದಿ / ನೀತಿಯ ಧರ್ಮವ ಬಿಡಬೇಡ' ಎನ್ನುವ 'ಭಕ್ತ ಚೇತ' ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿನ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. 'ಆರ್ತರ ದಯದಿಂದ ಆದರಿಸುವವನು / ಜಾತಿಯೆಲ್ಲುತ್ತಮ ನಿಜ ನೋಡ / ವೇದವ ಓದಿ ಶಾಸ್ತ್ರವ ತಿಳಿದೆ / ಅದರಿಂ ಭೂಸುರನನಬೇಡ / ಮಾಧವ ಸೃಜಿಸಿದ ನಾನಾ ಜಾತಿ / ಭೇದವೆ ದುರ್ಗತಿ ತಿಳಿಯೊ ಮೂಢ' ಎನ್ನುವ ಅವರ 'ಭಕ್ತ ಚೇತ' ಸಿನಿಮಾಗೀತೆಯ ಆಶಯವನ್ನು ಹುಣಸೂರರು ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು.

'ಭಕ್ತ ಚೇತ' ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿನ ಚೇತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಧಾನ ಭಾವವಾಗಿದ್ದರೂ, ಆಳದಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯವೂ ಇದೆ. ಭಕ್ತಿಯ ಪೋಷಕನೋಳಿಗಿನ ಬಂಡಾಯ ರಾಜ್ ಸಿನಿಮಾಬದುಕಿನ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣವೂ ಹೌದು.